

 <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2025-3-49-54>

 <https://orcid.org/0000-0001-5591-6145>

МАКАРЕНКО Володимир

кандидат педагогічних наук, доцент катедри фізики,
Полтавський державний медичний університет
e-mail: v.makarenko@pdmu.edu.ua

УДК 378.147:614.253.1/.4(045)

КРЕАТИВНІСТЬ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ-СТОМАТОЛОГІВ: ГЕНДЕРНИЙ ВИМІР ТА ПРОФЕСІЙНА ЗНАЧУЩІСТЬ

У статті встановлено, що незважаючи на важливість креативності для майбутніх лікарів-стоматологів, залишається недостатньо вивченою проблема діагностики її рівня та впливу гендерних відмінностей на її розвиток.

Використано комплекс теоретичних та емпіричних методів. В числі респондентів були студенти першого курсу стоматологічного факультету Полтавського державного медичного університету. Для оцінки креативності задіяно тест-опитувальник Ф. Вільямса у модифікації Н. Бельської. Збір і математичну обробку даних здійснено за допомогою Google-форми, а також описової статистики та t-критерію Стюдента для порівняння середніх значень в MS Excel.

Тестування показало, що середнє арифметичне значення показника креативності у вибірці респондентів лежить у межах середнього рівня. Більшість студентів-стоматологів володіють достатнім або високим творчим потенціалом. Водночас, статистично значущих відмінностей у рівні креативності між юнаками та дівчатами не виявлено. Цей результат може бути наслідком обмежень дослідження або ж свідчити про те, що навчання сприяє нівелюванню гендерних відмінностей.

Отримано та систематизовано емпіричні дані щодо рівня креативності та її гендерних особливостей у майбутніх лікарів-стоматологів юнацького віку.

Експериментом підтверджено, що більшість майбутніх лікарів-стоматологів володіють достатнім або високим творчим потенціалом, що є передумовою для успішного вирішення клінічних завдань.

Виявлено відсутність статистично значущих гендерних відмінностей у креативності.

У подальшому планується провести лонгитюдні дослідження, розширити вибірку на інші спеціальності та вивчити зв'язок креативності з успішністю в навчанні та професії.

Ключові слова: креативність; творчість; лікарі-стоматологи; гендерний вимір; професійна значущість

Постановка проблеми. У сучасному світі, що динамічно розвивається, освіта дедалі більше орієнтується на формування особистості, здатної адаптуватися до мінливих умов і створювати нові рішення. Це особливо актуально для медичних професій, де постійний прогрес вимагає від фахівців не лише глибоких знань, а й креативності – здатності до нестандартного мис-

лення, пошуку інноваційних підходів та вирішення складних клінічних завдань. Стоматологія не є винятком. Вона не лише технічна, а й мистецька галузь, де важливі просторове мислення, естетичний смак та індивідуальний підхід до пацієнта. У цій сфері творчий підхід має ключове значення як для діагностики, так і для планування та лікування, а також для комунікації з пацієнтами. Розвиток креативного потенціалу у майбутніх лікарів-стоматологів є одним із пріоритетних завдань сучасної вищої медичної освіти.

Водночас, варто зазначити, що значна частина досліджень присвячена вивченню креативності в загальноосвітніх і технічних сферах, однак вивчення цього явища у майбутніх лікарів-стоматологів, а зокрема, гендерних особливостей її прояву, залишається недостатньо дослідженою.

Це зумовлює наукову проблему, яка полягає у відсутності ґрунтовних даних про специфіку прояву креативності у майбутніх лікарів-стоматологів залежно від їхньої статі. У зв'язку з цим, постає питання: чи існують відмінності в рівні та структурі креативності у студентів чоловічої та жіночої статі, які здобувають професію стоматолога?

Мета статті. Метою цієї статті є розкриття результатів емпіричного дослідження схильності до прояву креативності та гендерних особливостей її розвитку в майбутніх лікарів-стоматологів юнацького віку.

Огляд результатів, дотичних до теми статті. Вивчення креативності є складною, але водночас важливою проблемою в сучасній психології, оскільки вона є обов'язковим компонентом професійної компетентності фахівця. На думку дослідників, розвиток креативної компетентності студентів передбачає вдосконалення розумових операцій, таких як аналіз, синтез і планування, а також розвиток таких характеристик мислення, як критичність, гнучкість, швидкість та варіативність (Дімітрова-Бурлаєнко, 2017а; Дімітрова-Бурлаєнко, 2017б). Креативність визначається як здатність генерувати нові, оригінальні ідеї та приймати інноваційні рішення у ситуаціях невизначеності (Кривильова, 2013).

У науковому середовищі немає єдиного визначення креативності, тому її розглядають через призму різноманітних теорій. Ці теорії охоплюють різні напрямки, від когнітивних підходів до особистісно-орієнтованих концепцій (Ілляхова, 2015; Антонова, 2012).

До когнітивних підходів належать теорії Дж. Гілфорда та Е. Торранса, які заклали основу для багатьох сучасних психодіагностичних методик.

Згідно концепції Дж. Гілфорда, креативність ґрунтується на дивергентному мисленні, ключові показники якого включають: оригінальність (продукування нестандартних рішень), пластичність (швидке генерування ідей) та гнучкість (легкість переходу між різними аспектами проблеми) (Guilford, 1968).

Продовжуючи ідеї Дж. Гілфорда, Е. Торранс розробив тести, що вимірюють не лише швидкість, гнучкість та оригінальність, але й резистентність до закриття – здатність утримуватися від поспішних рішень для пошуку ефективніших альтернатив (Torrance, 1988).

На протигагу когнітивним моделям, теорії, які ґрунтуються на особистісних підходах, розглядають креативність як інтегральну якість особистості, що об'єднує когнітивну та особистісну сфери (Ілляхова, 2015). Дослідники виділяють такі особливості креативної особистості, як самостійність, рішучість, упевненість та відкритість (Дімітрова-Бурлаєнко, 2017b).

Для вивчення особистісних властивостей, що сприяють креативному процесу використовується методика Ф. Вільямса. Цей інструмент оцінює не саму здатність до генерації ідей, а творчий потенціал, ставлення та поведінкові схильності особистості. Він дозволяє виміряти чотири ключові характеристики: допитливість, уяву, схильність до складності та готовність до ризику. Модифікована україномовна версія тесту Ф. Вільямса, розроблена Н. Бельською (Бельська, Мельник, Новгородська, 2021).

У контексті вищої освіти, творчий потенціал особистості включає здатність генерувати нові ідеї, гнучкість мислення, відкритість до нового досвіду та готовність до ризику, і його розвиток може бути реалізований за допомогою різних освітніх практик (Dashko, Lavrutenko, Taranenko, 2024).

Аналіз наукової літератури свідчить, що креативність є важливою складовою професійної компетентності лікаря. За словами А. Фастівця (Fastivets, 2024), вона допомагає майбутнім лікарям ефективно вирішувати складні клінічні завдання, особливо у випадках нестандартних ситуацій,

що потребують творчих підходів. Здатність до нестандартного мислення є ключовим елементом успішної медичної практики, що дозволяє знаходити оптимальні рішення, коли традиційні методи виявляються неефективними.

Дослідження Г. Гуморак та ін. (Гуморак та ін., 2025), розглядає креативність як здатність генерувати принципово нові ідеї та оригінальні рішення, що допомагають виходити з кризових ситуацій. Це вміння дивитися на проблеми під новим кутом та долати інерцію мислення. Серед ключових показників креативності майбутніх лікарів вони виділяють: проблемне бачення та чутливість до проблем у медичній діяльності; гнучкість у пошуку альтернативних підходів; критичне мислення та творчу фантазію; здатність до висування гіпотез та оригінальних ідей. За результатами їхнього дослідження, 55,3% майбутніх лікарів, які взяли в ньому участь, мають середній рівень креативності. Це вказує на актуальність та необхідність розвитку цього вміння в освітньому процесі.

О. Лисаченко та ін. (Лисаченко та ін., 2022) наголошують, що здобувач освіти повинен усвідомлювати роль креативності у майбутній професії, прагнути до саморозвитку, вміти працювати з інформацією, бути активним учасником освітнього процесу, не боятися помилятися та висловлювати власну думку. Це свідчить про те, що розвиток креативності є двостороннім процесом, що вимагає як зусиль освітнього закладу, так і особистої мотивації студента.

Таким чином, у контексті медичної практики креативність – це не лише здатність до винаходу, а й гнучкість мислення, вміння знаходити альтернативні шляхи вирішення клінічних випадків, адаптуватися до непередбачуваних ситуацій та проявляти оригінальність у підході до лікування. У стоматології це може виявлятися у виборі матеріалів, розробці індивідуального плану лікування, застосуванні нетрадиційних технік або навіть у креативній комунікації з пацієнтом для зниження його тривожності.

Вивчення гендерних відмінностей у розвитку креативності є предметом уваги вчених, що досліджують різні вікові групи – від дошкільного до юнацького віку (Василькевич, 2015; Дуткевич, 2021; Зозуля, 2020; Ярушина, 2011). Існує кілька підходів до пояснення цих відмінностей, які Дж. Баєр (Baer, 1999) систематизував у три групи: біологічні, розвивальні та соціокультурні.

Біологічні теорії наголошують на генетичному походженні відмінностей. Генетики вважають, що особи чоловічої статі є носіями ознак, які еволюціонують, тоді як жіночої

– консервативних. Це призводить до більшої варіації ознак у осіб чоловічої статі. Дослідження також показують, що статеві відмінності в просторовому мисленні та творчості існують ще до статевого дозрівання і пов'язані з впливом статевих гормонів на розвиток мозку (Ярушина, 2011).

Розвивальні теорії зосереджуються на ролі онтогенезу. Вони припускають, що на різних етапах розвитку гендерні відмінності можуть як посилюватися, так і згладжуватися. Соціокультурні – пояснюють відмінності культурними цінностями та соціальними ролями, які впливають на диференціацію осіб протилежної статі у сфері креативності (Баєр, 1999).

Дослідження часто демонструють, що, попри наявність статистично значущих відмінностей, переважно спостерігається статева подібність, а не суттєві розбіжності. Я. Василькевич (Василькевич, 2015) зазначає, що відмінності виявляються за характером взаємозв'язків між змінними, а не за прямим порівнянням показників. Її дослідження показало, що моделі обдарованості у хлопчиків і дівчаток збігаються, хоча у дівчаток всі показники вербальної та образної креативності вищі.

Однак, інші дослідження виявили чіткі гендерні відмінності. Стосовно вербальної та образної креативності, американська дослідниця D. Halpern (Halpern, 1996) стверджує, що особи жіночої статі значно перевершують осіб чоловічої статі у вербальній креативності, тоді як вони кращі в образній. Це підтверджується дослідженням І. Зозулі (Зозуля, 2020), яка виявила, що у дівчаток краще розвинена вербальна креативність за рахунок продуктивності та гнучкості. Хлопчики, хоч і відкриті до нової інформації, мають нижчі показники вербальної та образної креативності.

Т. Дуткевич (Дуткевич, 2021) встановила, що хлопці, на відміну від дівчат, мають вищу самооцінку своєї рішучості та наполегливості, а також схильність до справ, які сприймаються як несподівані. Дівчата частіше беруть на себе відповідальність за вирішення складних проблем у колективі. Загалом, спостерігається тенденція до де-що вищого рівня соціальної креативності у осіб чоловічої статі, хоча статистичні відмінності незначні.

Що стосується особливості мислення, то креативність вимагає незалежної поведінки та створення неповторного продукту, що, на думку психологів, є більш характерним для осіб чоловічої статі, ніж для жіночої (Ярушина, 2011).

Ці дослідження підкреслюють, що думки щодо впливу статі на креативність часто розходяться, і відмінності можуть бути невеликими, але статистично значущими.

Теоретичний аспект (методологія) дослідження. Для вивчення схильності до прояву креативності та гендерних особливостей її розвитку у майбутніх лікарів-стоматологів юнацького віку, а також для перевірки гіпотези щодо існування статистично значущих відмінностей, було задіяно комплекс взаємопов'язаних методів. Теоретичні методи, як от аналіз, синтез, порівняння та систематизація наукової літератури, були використані для обґрунтування проблеми. Для формулювання висновків застосовано логічне узагальнення.

Емпірична частина дослідження включала педагогічне спостереження та тестування. Тестування проводилось на вибірці з 59 студентів першого курсу Полтавського державного медичного університету, які навчаються за освітньо-професійною програмою «Стоматологія». Середній вік респондентів становив 17-19 років, а вибірка складалася з 19 юнаків та 40 дівчат.

Для оцінки креативності був використаний тест-опитувальник творчих характеристик поведінки Ф. Вільямса у модифікації Н. Бельської (Бельська, Мельник, 2023, с.126–132). Цей інструмент вимірює особистісні риси, що сприяють творчому процесу, а не саму здатність генерувати ідеї. Креативність оцінювали за чотирма основними шкалами: допитливість, уява/фантазія, схильність до складності та схильність до ризику. Вибір даної методики обґрунтований її фокусом на особистісних компонентах креативності, що дозволяє отримати поглиблене розуміння творчого потенціалу студентів.

Опитування проводилось анонімно онлайн за допомогою Google-форми, тривалість тестування становила 15–20 хвилин. Математична обробка даних здійснювалася в електронній таблиці Excel. Спочатку «сирі бали» були переведені в стени десятибальної шкали для відображення рівня креативності. Для описової статистики та розрахунку показників центральної тенденції (середнє арифметичне, медіана, мода) та мінливості (дисперсія, стандартне відхилення, коефіцієнт варіації) використовувався пакет аналізу MS Excel. Для порівняння середніх значень двох незалежних вибірок (юнаки і дівчата) і з'ясування статистичної значущості відмінностей було застосовано t-критерій Стьюдента.

Аналіз результатів тестування креативності за опитувальником творчих характеристик поведінки Ф. Вільямса у модифікації Н. Бельської, проведеного серед 59 студентів першого курсу Полтавського державного медичного університету, показало, що середнє значення цього показника становить 5,61 (при стандартному відхи-

ленні – 1,88), що відповідає середньому рівню креативності. Це свідчить, що в цілому вибірка студентів має помірний творчий потенціал. На основі отриманих даних було побудовано гістограму загального розподілу креативності у вибірці досліджуваних (рис. 1).

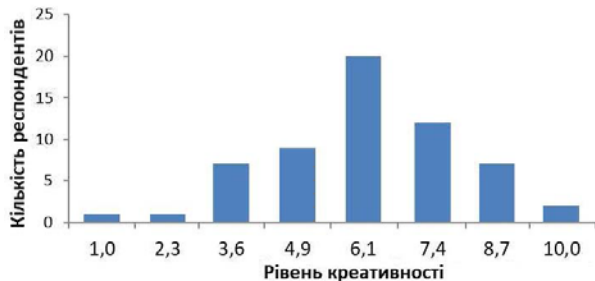

Рис. 1. Загальний розподіл креативності у вибірці досліджуваних

Узагальнюючи дані гістограми частот (рис. 1), можна зробити висновок, що у майбутніх лікарів-стоматологів домінує середній рівень креативності. Розподіл результатів за рівнями показує, що більшість студентів продемонстрували середні та вищі за середні показники. Найбільша група, яка становить 34% респондентів, має середній рівень креативності (5–6,5 стенів). Цим студентам властива адаптивність: вони можуть проявляти творчість залежно від обставин, здатні як слідувати інструкціям, так і шукати нові рішення. Значна частина студентів (32%) також виявила креативність вище середнього рівня (7–8 стенів). Їм властиве творче сприйняття, допитливість та оригінальне мислення. 3,4% опитаних продемонстрували високий рівень креативності (8,5–10 стенів), що свідчить про значний творчий потенціал, оригінальність і готовність до ризику. Саме вони є «творчим ядром» – це ті, хто демонструє видатні креативні здібності.

На противагу цьому, менша частина студентів має нижчі показники. Так, 24% опитаних показали креативність нижче середнього рівня (3,5–4,5 стени). Вони мають потенціал, але рідко його реалізують, надаючи перевагу стабільності, а 6,8% – низький рівень креативності (1–3 стени). Ці студенти схильні дотримуватися правил і традицій, не прагнуть змін. Група з низькими показниками – це не вирок, але їхні особистісні риси (наприклад, низька схильність до ризику) можуть не сприяти творчому процесу.

Таким чином, результати дослідження свідчать про те, що більшість майбутніх лікарів-стоматологів (69,4%, якщо додати групи «середнього», «вище середнього» та «високого» рівнів) володіють достатнім творчим потенціалом, що є важливою передумою

мовою для успішного вирішення складних і нестандартних клінічних завдань у майбутній професійній діяльності.

Відносно статевої різниці в креативності, як показує аналіз педагогічних розвідок, думки дослідників мають розбіжності. З метою з'ясування статистичної достовірності відмінностей за показниками креативності між юнаками та дівчатами, ми використали t-критерій Стюдента.

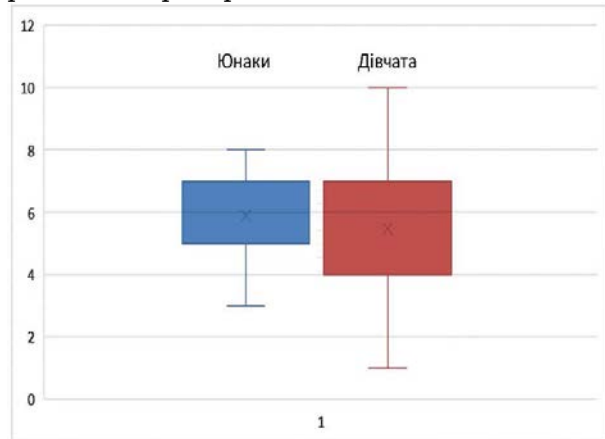

Рис. 2. Порівняння креативності за статтю

Аналіз отриманих результатів (рис. 2) свідчить, що статистично значущих відмінностей у рівні креативності між юнаками та дівчатами не виявлено. Середнє значення рівня креативності в осіб чоловічої статі становить 5,89 (при стандартному відхиленні – 1,70), тоді як в осіб жіночої статі ці показники дещо нижчі та дорівнюють 5,48 (при стандартному відхиленні – 1,96). Розраховане значення експериментального t-критерію Стюдента ($t=0,78$) виявилось значно меншим за критичне ($t_{кр}=2,00$), що підтверджує відсутність статистичної значущості виявлених відмінностей ($p>0,05$). Таким чином, наша гіпотеза щодо існування статистично значущих відмінностей у рівнях креативності між групами не знайшла підтвердження.

Цей результат може бути зумовлений певними обмеженнями нашого дослідження, зокрема специфікою вибірки, обмеженою кількістю респондентів, особливо у вибірці чоловічої статі, а також використанням лише однієї діагностичної методики чи регламентованими умовами тестової ситуації. Водночас, отримані дані можуть свідчити про інший, не менш важливий факт: можливо, це вплив навчання на нівелювання гендерних відмінностей.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Проаналізувавши результати дослідження вивчення рівня креативності та гендерних відмінностей у студентів-стоматологів, можна зробити декілька ключових висновків.

По-перше, більшість майбутніх лікарів-стоматологів володіють достатнім або високим творчим потенціалом, що є важливою передумовою для успішного вирішення нестандартних клінічних завдань у майбутній професійній діяльності. Хоча в загальній вибірці виявлено невелике «творче ядро», також існує група з нижчими показниками, що вказує на необхідність індивідуального підходу в освітньому процесі.

По-друге, перевірка гіпотези про існування статистично значущих відмінностей у рівнях креативності між юнаками та дівчатами не знайшла підтвердження. Розраховане значення t-критерію Стюдента виявилось меншим за критичне, що свідчить про відсутність значущої різниці. Цей результат може бути наслідком обмежень дослідження, таких як специфіка вибірки або використання лише однієї діагностичної методики. Водночас, він може вказувати на те, що навчання може нівелювати гендерні відмінності у креативності.

Таким чином, отримані дані можуть бути використані для розробки та вдосконалення освітніх програм, спрямованих на ефективний розвиток креативності у всіх студентів, враховуючи їхній початковий рівень.

Для більш глибокого розуміння природи креативності у майбутніх лікарів та подолання обмежень цього дослідження, подальші наукові розвідки можуть бути спрямовані на такі аспекти: проведення лонгitudного дослідження для відстеження динаміки розвитку креативності у студентів протягом всього періоду навчання; розширення вибірки, включення студентів з інших медичних спеціальностей для проведення порівняльного аналізу; дослідження зв'язку креативності з успішністю в навчанні та майбутній професійній діяльності, що дозволить оцінити, як саме творчий потенціал впливає на фахову компетентність майбутніх лікарів.

Список бібліографічних посилань

- Антонова, 2012 – Антонова, О.Є. (2012). До проблеми визначення сутності поняття креативності: проблеми та пошуки. *Нові технології навчання: науково-методичний збірник*, 71: 8–15.
- Бельська, Мельник, 2023 – Бельська, Н.А., Мельник, М.Ю. (2023). Психологічна діагностика обдарованості учнів : методичні рекомендації. Київ: Інститут обдарованої дитини НАПН України. 246 с.
- Бельська, Мельник, Новгородська, 2021 – Бельська, Н.А., Мельник, М.Ю., Новгородська, М.М. (2021). Діагностика креативності у профорієнтаційній роботі: методичні рекомендації. Київ: Інститут обдарованої дитини НАПН України. 72 с.
- Василькевич, 2015 – Василькевич, Я.З. (2015). Прояв гендерних відмінностей у структурі креативності школярів. *Проблеми сучасної психології: збірник наукових праць К-ПНУ імені Івана Огієнка, Інститут психології імені Г.С.Костюка НАПН України*, 30: 100–109.
- Гуморак та ін., 2025 – Гуморак, Г., Кліщ, І., Ворошук, П., Гаморак, М., Гришук, М. (2025). Розвиток креативності та клінічного мислення майбутніх лікарів у процесі впровадження модернізованих методів навчання в ІФНМУ. *Problems of students in universities and new ways of solving them: the 5th International scientific and practical conference*, February 04–07, 2025. Paris, France. С. 176 – 177.
- Дімітрова-Бурлаєнко, 2017а – Дімітрова-Бурлаєнко, С.Д. (2017). Дефініції понять «творчість» і «креативність» у сучасному науковому дискурсі. *Педагогічні науки*, 135: 82–89.
- Дімітрова-Бурлаєнко, 2017б – Дімітрова-Бурлаєнко, С.Д. (2017). Формування креативної компетентності студентів технічних спеціальностей у процесі викладання дисциплін фізико-математичного циклу. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, 55(108): 526–533.
- Дуткевич, 2021 – Дуткевич, Т. (2021) Гендерні особливості соціальної креативності майбутніх магістрів педагогічних спеціальностей. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 12. Психологічні науки*, 15(60): 47–57.
- Зозуля, 2020 – Зозуля, І. (2020) Креативність дітей дошкільного віку: порівняння за статтю. *Сучасні стратегії тендерної освіти в умовах євроінтеграції: матеріали міжнародної науково-практичної конференції*, 10–11 вересня 2020 р. Тернопіль. С. 149–151.
- Ілляхова, 2015 – Ілляхова, М.В. (2015) Розвиток креативної компетентності педагогічних працівників у системі післядипломної освіти: спецкурс. Київ: Унт менедж. освіти. 86 с.
- Кривильова, 2013 – Кривильова, О.А. (2013) Творчість керівника навчального закладу. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова : зб. наук. пр. Серія 16: «Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики»*, 19(29): 25–28.
- Лисаченко та ін., 2022 – Лисаченко, О.Д., Шепітько, В.І., Боруца, Н.В., Стецук, Є.В., Пелипенко, А.Б., Вільхова, О.В., Волошина, О.В. (2022) Роль креативності у формуванні особистості майбутнього медика. *Український журнал медицини, біології та спорту*, 6(40), 7: 163–166.
- Ярушина, 2011 – Ярушина, Т.А. (2011). Вікові та статеві особливості креативності у підлітковому віці. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія»*, 2: 160–165.
- Baer, 1999 – Baer, J. (1999) Gender differences. In M.A. Runco, S.R. Pritzker (Eds). *Encyclopedia of creativity* [Academic Press], 1: 753–758.
- Dashko, Lavrynenko, Taranenko, 2024 – Dashko, Yu., Lavrynenko, S., Taranenko, K. (2024) The creative potential of higher education students activating. *Імідж сучасного педагога*, 5(218): 42–49.
- Fastivets, 2024 – Fastivets, A. (2024). Theoretical constants of development of creative thinking of future doctors in the process of pharmacological training. *Імідж сучасного педагога*, 6(219): 48–54.
- Guilford, 1968 – Guilford, J.P. (1968). Intelligence, creativity and their educational implications. San Diego, Calif., Knapp.
- Halpern, 1996 – Halpern, D. (1996) Thought and knowledge: an introduction to critical thinking. Third edition. New Jersey.
- Torrance, 1988 – Torrance, E. P. (1988) The nature of creativity as manifest in its testing. In R.J. Sternberg (ed.). *The nature of creativity*. Contemporary psychological perspectives (pp. 43–75). Cambridge University Press.

References

- Antonova, O.E. (2012). To the problem of defining the essence of the concept of creativity: problems and searches. *New technologies of education: scientific and methodological collection*, 71: 8–15. [in Ukr.].

- Bel'ska, N.A., Melnyk, M.Yu. (2023). Psychological diagnostics of giftedness of students: methodological recommendations. Kyiv: Institute of Gifted Children of the National Academy of Sciences of Ukraine. 246 p. [in Ukr.]
- Bel'ska, N.A., Melnyk, M.Yu., Novgorodska, M.M. (2021). Diagnostics of creativity in career guidance work: methodological recommendations. Kyiv: Institute of Gifted Children of the National Academy of Sciences of Ukraine. 72 p. [in Ukr.]
- Vasylykevych, Ya.Z. (2015). Manifestation of gender differences in the structure of schoolchildren's creativity. *Problems of modern psychology: collection of scientific works of Ivan Ohienko Kamyanets-Podilsky National University*, G.S. Kostyuk Institute of Psychology of the National Academy of Sciences of Ukraine, 30: 100–109. [in Ukr.]
- Humorak, G., Klishch, I., Voroshchuk, P., Hamorak, M., Hryshchuk, M. (2025). Development of creativity and clinical thinking of future doctors in the process of implementing modernized teaching methods at IFNMU. *Problems of students in universities and new ways of solving them: the 5th International scientific and practical conference*, February 04–07, 2025. Paris, France. Pp. 176 – 177. [in Ukr.]
- Dimitrova-Burlyayenko, S.D. (2017a). Definitions of the concepts of "creativity" and "creativity" in modern scientific discourse. *Pedagogical Sciences*, 135: 82–89. [in Ukr.]
- Dimitrova-Burlyayenko, S.D. (2017b). Formation of creative competence of students of technical specialties in the process of teaching disciplines of the physics and mathematics cycle. *Pedagogy of the formation of a creative personality in higher and general education schools*, 55(108): 526–533. [in Ukr.]
- Dutkevych, T. (2021) Gender features of social creativity of future masters of pedagogical specialties. *Scientific journal of the NPU named after M.P. Dragomanov. Series 12. Psychological sciences*, 15(60): 47–57. [in Ukr.]
- Zozulya, I. (2020) Creativity of preschool children: comparison by gender. *Modern strategies of gender education in the context of European integration: materials of the international scientific and practical conference*, September 10–11, 2020, Ternopil. Pp. 149–151. [in Ukr.]
- Ilyakhova, M.V. (2015) Development of creative competence of pedagogical workers in the system of postgraduate education: special course. Kyiv: University of Management of Education. 86 p. [in Ukr.]
- Kryvylova, O.A. (2013) Creativity of the Head of an Educational Institution. *Scientific Journal of the National Pedagogical University named after M. P. Dragomanov. Collection of Scientific Proceedings. Series 16: "Creative Personality of a Teacher: Problems of Theory and Practice"*, 19(29): 25–28. [in Ukr.]
- Lysachenko, O.D., Shepitko, V.I., Boruta, N.V., Stetsuk, E.V., Pelypenko, L.B., Vilkhova, O.V., Voloshyna, O.V. (2022) The role of creativity in the formation of the personality of a future physician. *Ukrainian Journal of Medicine, Biology and Sports*, 6(40), 7: 163–166. [in Ukr.]
- Yarushina, T.A. (2011). Age and gender characteristics of creativity in adolescence. *Bulletin of Alfred Nobel University of Dnipropetrovsk. Series "Pedagogy and Psychology"*, 2: 160–165. [in Ukr.]
- Baer, J. (1999) Gender differences. In M.A. Runco, S.R. Pritzker (Eds). *Encyclopedia of creativity* [Academic Press], 1: 753–758.
- Dashko, Yu., Lavrynenko, S., Taranenko, K. (2024) The creative potential of higher education students activating. *Імідж сучасного педагога*, 5(218): 42–49.
- Fastivets, A. (2024). Theoretical constants of development of creative thinking of future doctors in the process of pharmacological training. *Імідж сучасного педагога*, 6(219): 48–54.
- Guilford, J.P. (1968). Intelligence, creativity and their educational implications. San Diego, Calif., Knapp.
- Halpern, D. (1996) Thought and knowledge: an introduction to critical thinking. Third edition. New Jersey.
- Torrance, E. P. (1988) The nature of creativity as manifest in its testing. In R.J. Sternberg (ed.). *The nature of creativity. Contemporary psychological perspectives* (pp. 43–75). Cambridge University Press.

MAKARENKO Volodymyr

Ph.D in Pedagogy, Associate Professor at the Department of Physics,
Poltava State Medical University

CREATIVITY OF FUTURE DENTISTS: GENDER DIMENSION AND PROFESSIONAL SIGNIFICANCE

Summary. Introduction. It was found that despite the importance of creativity for future dentists, the problem of diagnosing its level and the influence of gender differences on its development remains insufficiently studied.

Purpose. To reveal the results of an empirical study of the tendency to manifest creativity and the gender characteristics of its development in future adolescent dentists.

Methods. A complex of theoretical and empirical methods was used. The respondents were first-year students of the Faculty of Dentistry of Poltava State Medical University. To assess creativity, the F. Williams test questionnaire modified by N. Belskaya was used. Data collection and mathematical processing were carried out using Google forms, as well as descriptive statistics and Student's t-test for comparing mean values in MS Excel.

Results. Testing showed that the arithmetic mean value of the creativity indicator in the sample of respondents is within the average level. Most dental students have sufficient or high creative potential. At the same time, no statistically significant differences in the

level of creativity between boys and girls were found. This result may be a consequence of the limitations of the study or indicate that training contributes to the leveling of gender differences.

Originality. Empirical data on the level of creativity and its gender characteristics in future adolescent dentists were obtained and systematized.

Conclusion. The experiment confirmed that the majority of future dentists have sufficient or high creative potential, which is a prerequisite for the successful solution of clinical tasks. The absence of statistically significant gender differences in creativity was revealed. In the future, it is planned to conduct longitudinal studies, expand the sample to other specialties and study the relationship of creativity with academic and professional success.

Keywords: creativity; ingenuity; dentists; gender dimension; professional significance.

Одержано редакцією 25.08.2025
Прийнято до публікації 11.09.2025